

АНОТАЦІЇ

Тетяна Кочубей

Кузь Володимир Григорович: штрихи до портрета

У статті висвітлено життєвий і творчий шлях відомого вченого, педагога, науковця з міжнародним іменем, доктора педагогічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, дійсного члена Національної Академії педагогічних наук України, дійсного члена Академії педагогічних і соціальних наук (м. Москва) Володимира Григоровича Кузя. Схарактеризовано його як особистість, наведено біографічні дані. Розкрито його діяльність в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на посаді ректора, завідувача кафедри, зазначено створені ним науково-дослідні лабораторії в УДПУ імені Павла Тичини.

Ключові слова: Володимир Григорович Кузь, педагог, відомий вчений, академік, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, ректор, наукова лабораторія «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття», наукова школа «Педагогіка ХХІ століття».

The article covers the life and creative career of a well-known in many countries scientist and teacher, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Honored worker of Science and Technology of Ukraine, a member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, a member of the Academy of Pedagogical and Social Sciences (Moscow, Russia) – Volodymyr Hryhorovych Kuz. In the article his personality traits and biographical information are provided, as well as his activity as a rector, the Head of the Department and Research laboratories established by him at Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

It was revealed that Volodymyr Hryhorovych contributed a lot to the integration of education and science, cooperation of the higher education institution with scientific institutions. The article discusses the activity of Vasyl Sukhomlynskyi Scientific School and School of the 21st Century of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, which closely cooperated with scientific institutions from foreign countries: Poland, USA, Germany, Russia, China and others was revealed. It also emphasizes the achievements of Volodymyr Kuz in the fields of education and science, which were highly praised at the national and international levels. The author presents the functioning of the academic school of the academician “Pedagogics of the 21st Century”, that became a scientific cooperation of students, postgraduate students, scientists of different generations, who were united by scientific views on the challenges of education in Ukraine, style of the scientific works and the ideas of supervisor and mentor. Attention is drawn to the fact that Volodymyr Kuz fostered a considerable constellation of creative followers, who transform and multiply the scientific views of their Master.

Keywords: Volodymyr Hryhorovych Kuz, teacher, famous scientist, academician, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, rector, “Vasyl Sukhomlynskyi and 21st Century School” Scientific Laboratory, 21st Century Pedagogical Science School.

Наталія Сивачук

Проблема виховного потенціалу української народної пісні у педагогічному дискурсі на сторінках часопису «Світло»

На сторінках часопису «Світло» розгорнулася дискусія щодо реформи тогочасної освіти, про те, якою має бути нова українська національна школа, які цінності повинні бути в основі її виховної концепції. Важливою була проблема національного виховання, використання засобів народної педагогіки у навчально-виховному процесі оновлюваної школи. Проблему виховного потенціалу української народної пісні порушили В. Поточний, О. Верходуб. Вони вважали українську народну пісню благотворним ґрунтом, на якому збереглася коренева система нашої мови, культури, світогляду. В. Поточний виокремлює серед усіх мистецтв музику і називає її «мовою почувань», яка «надзвичайно щира, бо лукавства не відає, мова, що переказує найнепомітніші відміни в почуваннях, і що її розуміє кожен, хто не втратив здатності почувати». Автор підкреслює непересічне значення пісні для становлення естетичних уподобань особистості і вважає, що «народня пісня єсть найкращий засіб до виховання здорового естетичного почуття, розумінь краси і здатності відчувати її та втішатися нею». Долею української народної пісні в школі переймається і О. Верходуб у статті «На крилах рідної пісні» у четвертому номері часопису «Світло» за 1913 рік.

Ключові слова: реформа освіти, нова українська школа, національна школа, виховна концепція, національне виховання, українська народна пісня, естетичне виховання, виховання особистості, патріотичне виховання, культурні цінності, політика русифікації.

The pages of the magazine "Svitlo" are devoted to the reform of the time education, due to which there should be a new Ukrainian national school, whose values are the heart of its educational concept. The statement of the problem of national education and the use of means of folk pedagogy in the educational process of an updated school are of a great importance. Questions of the educational potential of the Ukrainian folk song were violated by V. Potochnyi and O. Verhodob. They considered the Ukrainian folk song as a beneficial ground on which the root system of our language, culture, world outlook was preserved. V. Potochnyi distinguishes music from all other arts and calls it "the language of feelings", which "is extremely sincere, because it does not know cunning". It is the language that transmits the most unnoticed cancellation of feelings and that everyone who has not lost the ability to feel understands it. The author emphasizes the indisputable significance of the song for the formation of aesthetic preferences of the individual and believes that "folk song is the best way to cultivate a healthy aesthetic feeling, understanding of beauty and the ability to feel and enjoy it". The fate of the Ukrainian folk song in school is taken up by O. Verhodob in the article "On the wings of the native song" in the fourth issue of the magazine "Svitlo" (1913).

Keywords: education reform, new Ukrainian school, national school, educational concept, national education, Ukrainian folk song, aesthetic education, person upbringing, patriotic education, cultural values, policy of russification.

Леніна Задорожна-Княгницька, Анастасія Пандазі

Громадська та приватна ініціатива у розвитку початкової освіти в Маріуполі та Маріупольському повіті (друга половина XIX ст.)

У статті висвітлено процес становлення початкової освіти в Маріуполі та Маріупольському повіті протягом другої половини XIX – початку XX ст. Показано специфіку розбудови системи початкової освіти та управління цією галуззю відповідно до Положення про початкові народні училища (1864 р). Проаналізовано діяльність земства та громадськості у становленні закладів початкової освіти етно-конфесійних спільнот, що населяли територію Маріупольського повіту. Розкрито особливості організації навчання у початкових школах.

Ключові слова: земства, освітні реформи, Південь України, полі етнічний регіон, початкова освіта.

The article describes the activities of county district council, the civic and individual, which contributed to the development of primary education in Mariupol and Mariupol counties during the second half of the nineteenth century. Generalization and systematization of statistical records and research results of native scientists reveal different aspects of the history of education in the South of Ukraine. The features of construction of primary schools subordinated to the Ministry of National Education and institutions of ethno-confessional minorities, which, in its turn, are subordinated to the Ministry of Internal Affairs, are shown based on the conducted analysis.

Attention is focused on the fact that Mariupol was an integral part of the multi-ethnic region. According to the first population census of 1897, the most numerous ethnic groups in the South of Ukraine were: Ukrainians – 56.1 %, Russians – 21.4 %, Jews – 7.6 %, Germans – 4.4 %, Tatars – 3.4 %, Moldavians – 2.5 %, Greeks – 1.2 %, Bulgarians – 1.1 % and others. The availability of a large number of ethnic-religious groups has led to the emergence of a large number of public schools for children of different nations and nationalities.

It is proved that the amount of primary education, that was opened by district council in Mariupol county was significantly higher than the state educational institutions. Their advantages were free training, availability of textbooks and proximity to accommodation of students. Indicated that due to the activity of the Mariupol district council and private initiative in the second half of the nineteenth century, there were 72 district council schools, in which 7 312 pupils received primary education. Among such educational institutions are Russian, Bulgarian, Greek and Jewish public schools. Due to the private initiative in Mariupol, elementary schools for women and men were successfully opened during the years 1853–1889.

The conclusion is drawn regarding the activity of Mariupol district council and local communities in ensuring the progressive development of national education.

Keywords: district council, educational reforms, South of Ukraine, multi-ethnic region, primary education.

Оксана Міщенко

Питання лекторської майстерності у викладацькій діяльності М. В. Клочкова у дореволюційний період

У статті проаналізовано шляхи розвитку та характерні особливості лекторської майстерності у викладацькій діяльності професора історії Михайла Васильовича Клочкова у дореволюційний період (1906–1917 рр.). За допомогою методу аналізу архівних матеріалів та історико-педагогічних джерел виявлені шляхи формування особливостей лекторської майстерності педагога. Викладацький шлях М. В. Клочкова проаналізований із застосуванням біографічного методу, який дав змогу з'ясувати вплив культурно-освітніх та суспільно-політичних чинників на формування викладача як лектора.

Ключові слова: лекція, Михайло Васильович Клочков, Харківський імператорський університет, вища школа, навчальний процес, досвід минулого, архівні документи.

The article is devoted to the pre-revolutionary period (1906-1917) of Mykhailo Vasyliovych Klochkov teaching work at Kharkiv Emperor University in the beginning of the XXth century. Particular attention is paid to the development and implementation of the teacher's lecturer skills.

The main source of the research is taken from the private archives of Mykhailo Klochkov, which is kept at the Kharkiv Region State Archive, as well as historic pedagogical sources – articles in the periodic issues of that time, responses and memories of Mykhailo Klochkov contemporaries.

The urgency of the research caused by non-ending debates is for the role of a lecture in the high school studying process, which last ages and, from the confrontation point of view, of the importance of the life communication and the possibility to obtain information with the help of digital technologies. Klochkov's scientific pedagogical practice is dedicated to Kharkiv (until 1920) and Petersburg universities in the pre-revolutionary times. One should take into consideration the formation origins and ways of implementation of Klochkov skills as a lecturer in the pre-revolutionary period, which are inseparably related to scientific and teaching activity of the professor. Besides, they can be found among special features of his activity: teaching at the university, public civil activity, taking part in the social life of the state, response to the urgent issues in time, etc.

The analysis of Klochkov professional work shows that the scientist was demanded as a teacher as well as a lecturer, had good reputation among his contemporaries for his scientific works (P. Verkhovskiyi, S. Rozhdestvenskiyi) and lecturing abilities (A. Viazynin, S. Platonov). He had an immense teaching experience, great erudition, and deep knowledge of the current material on the subject, was able to operate fluently with the scientific data and could explain well the information to his students or readers.

Keywords: lecture, Mykhailo Vasyliovych Klochkov, Kharkiv Emperor University, High School, education process, past experience, archive documents.

Віктор Соколов, Олександр Косюк

Розвиток бібліотечної освіти в технікумах і школах політосвіти в Україні у 1920–1940-х рр.

У статті проаналізовано особливості становлення бібліотечної освіти у 1920–1940-х рр. Досліджено історичні, соціально-політичні та культурно-освітні чинники створення та розвитку середніх спеціальних навчальних закладів, що готували бібліотекарів у зазначений період. Вивчено специфіку формування та характер функціонування технікумів та шкіл політосвіти, на прикладах окремих навчальних закладів України. Проаналізовано значення їхньої діяльності для розвитку бібліотечної освіти та бібліотечної справи країни в цілому.

Ключові слова: історія освіти, бібліотечна освіта, середні спеціальні навчальні заклади, технікуми політосвіти, школи політосвіти, культосвітні технікуми, Україна.

The article analyzes peculiarities of the formation and development of a network of technical schools and schools of political education against the background of the formation of the secondary specialized library education system. In particular, the place and importance of the activity of political education schools and schools in the development of library education and training of middle-level specialists were studied.

The purpose of the proposed article is to cover, on the background of the formation of secondary special library education in Ukraine in the 1920s and 1940s, the peculiarities of the creation, formation and importance of technical schools and schools of political education that trained middle-level library specialists in the development of professional education and library business, in general. Both general scientific research methods (description, comparison, analogy, deduction, induction, analysis, etc.) and historical (historical-comparative, historical-typological, chronological, etc.) are used in the work.

It was revealed that in the 1920's political schools and library schools were trained, first of all, by political agitators, cult and party workers, according to whom a curriculum was drawn up. The basic canons of library education in the Soviet era were the principles of: partisanship and communist education; formation of active politically conscious "fighters" of political education; domination of political literacy at the heart of humanitarian professional education; a combination of sociopolitical training and library knowledge in the development of applied professional skills and competencies. The ideological component in library education occupied a leading position. In the mid of 1930's a system of secondary specialized library education was formed, which consisted of a number of specialized educational institutions – different types of technical schools where librarians were trained, in particular, from a network of separate political schools and colleges. These technical schools met the needs of library specialists in a particular area. It is proved that training of specialists in the studied technical schools became the basis of the librarians personnel resource with the middle level of qualification for book collections of different types (mainly for mass, in particular – rural libraries). The network of political and vocational colleges and schools was one of the links for the training of library specialists of secondary qualification, which trained qualified librarians for state mass, scientific and trade union book collections.

The generalizations and conclusions of the article can serve as a base material for further studies on the history of secondary specialized libraries, and can be used in lectures in library colleges on a special course in the history of library education in Ukraine.

Keywords: history of education, library education, specialized secondary schools, technical schools of political education, schools of political education, cultural and educational technical schools, Ukraine.

Записка по вопросу о мерах к пресечению распространения недозволенного обучения в северо-западном крае

(Публікація Світлани Росенко)

У публікації прослідковується як ідеологічні та політичні чинники впливали на розвиток освітньої галузі в північно-західних губерніях Російської імперії у XIX столітті. Значна увага приділена аналізу законодавчих документів, що регулювали діяльність навчальних закладів, та визначено їх вплив на розвиток приватної та державної ланок освіти. З'ясовано, що до приватних закладів висувалися більш жорсткі вимоги, що було зумовлено прагненням держави контролювати їх діяльність. Окрема увага приділена питанню викладання польської мови в закладах різного типу та участі осіб польського походження у відкритті приватних навчальних закладів.

Ключові слова: державні навчальні заклади, приватні училища, жіночі приватні навчальні заклади, пансіони, польська мова, південно-західний край.

The publication highlights how ideological and political factors have influenced the development of education in the north-western provinces of the Russian Empire in the 19th century. Much attention is paid to the analysis of legislative documents that regulate the activity of educational institutions. Their influence on the development of private and public education units is determined. It was found that more stringent requirements were imposed on private institutions, which was driven by the state's desire to control their activities. Government policy is aimed at expanding public institutions and limiting the number of private institutions, including women's. They could only be opened with the permission of the Minister of Education. From the perspective of the state, this approach was designed not to be negatively applied to the younger generations.

Particular attention is paid to the issue of teaching the Polish language in institutions of various types and the participation of people of Polish origin in the opening of private educational institutions.

The work is noteworthy because it is written by a participant of contemporary events. He describes the real state of affairs in the educational field through the prism of his own perception. Relying on his own observations and analysis of the legislative documents, the author not only made a brief historical description of the formation of the education system in the north-western part of the Russian Empire, but also outlined the government's task of influencing political events in the proliferation of educational institutions.

The author also reveals the mutual influence of education and political events, the formation of youth consciousness, and pursues the state policy of implanting Russian culture in the region.

The publication provides a more holistic view of the processes that took place in the education system at that time and what impact they had on private school education.

Keywords: public schools, private schools, women's private educational institutions, boarding houses, Polish language, south-western region.

Штатська М. Г. Виховання чесності і правдивості у дітей молодшого шкільного віку

(Публікація Галини Бондаренко)

У статті представлено публікацію Штатської М. Г., виховательки Львівської школи-інтернату № 3, в якій представлено досвід роботи щодо виховання у дітей таких моральних якостей, як чесність і правдивість. Особливу увагу зосереджено на умовах успіху виховання.

Публікація за тогочасним правописом із збереженням усіх лексичних, фразеологічних і характерних морфологічних особливостей. Приверне увагу дослідників у галузях історії педагогіки та соціальної роботи, та усіх тих, кого хвилюють проблеми виховання дітей загалом і дітей-вихованців інтернатних закладів зокрема.

Ключові слова: школа-інтернат, учні, виховання, методи, діти, вихователі, чесність, правдивість, колектив.

In recent decades the number of children left without parental care for various reasons has increased in Ukraine. Forms of family care for such children are becoming increasingly important: family-type orphanages; foster, patronage and guardian families. However, the activity of residential care establishments does not lose its relevance.

The system of state custody of orphaned children and children left without parental care (orphanages) has been functioning in Ukraine for about 10 years.

It was created in Soviet times being focused on collective forms of child upbringing.

Today we also need to solve the issue of moral qualities upbringing in pupils of boarding schools. In order to develop new ways of solving this problem, it is important to refer to the history of domestic practice.

It must be emphasized that boarding schools have always played an important role in the development of pedagogical theory and practice. At the present stage, improvement of the boarding schools is possible only if the historical experience is studied.

In this context, from the point of view of the history of pedagogy, the article of Shtatska M. (tutor of Lviv Boarding School № 3), published in 1962, should be taken into consideration.

In the article the author talks about working on the upbringing of moral qualities, such as honesty and truthfulness, in children. The teacher notes that one of the preconditions for success in this case is the purposefulness and systematic nature of educational work with children.

In the publication we submit an article of Shtatska M. G. in pursuance of that time, with the maintenance of all lexical, phraseological and characteristic morphological features. In our opinion, the found publication will attract the attention of researchers in the fields of history of pedagogy and social work, and all those who are concerned about the problems of children upbringing in general and children-upbringers of boarding schools in particular.

Keywords: *boarding school, pupils, upbringing, methods, children, teachers, honesty, truthfulness, collective.*